

УДК 76 + 655.533 + 391]: 316.77 (06)
В410

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету культури і мистецтв
(Протокол № 10 від 26.05.2020)

**100 років сучасності: ідей Баухауз та українського авангарду
у сучасному дизайні та дизайн-освіті:** матер. Всеукр. наук.-практ. конф.,
2 — 3 квітня 2020 р. / МОН України, Київ. нац. ун-т к-ри і мист; редкол.:
Удріс-Бородавко Н., Болтенков А., Чистіков О.—К.: КНУКіМ, 2020.—180с.

УДК 76 + 655.533 + 391]: 316.77 (06)
В410

© Автори публікацій, 2020

© Київський національний університет культури і мистецтв, 2020

Удріс-Бородавко Наталя Сергіївна ПЕРЕДМОВА.....	3
--	---

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПАРАДИГМИ БАУГАУЗУ
ТА УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ**

Прищенко Світлана Валеріївна КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА БАУГАУЗУ.....	9
--	---

Михайлова Рада Дмитрівна КОНСТРУКТИВІЗМ ЯК МЕТОД ТА СТИЛІСТИЧНИЙ НАПРЯМ.....	13
---	----

Вежбовська Ліліана Романівна АВАНГАРДИСТИ У ПОШУКАХ РОЗВИТКУ ЕЛЕМЕНТІВ ФОРМИ: МІЖ КОСМІЗМОМ І КОНСТРУКТИВІЗМОМ.....	18
---	----

Прокопчук Інна Юхимівна НЕУТИЛІТАРНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ КОНСТРУКТИВІЗМУ.....	23
---	----

Касаткіна Ірина Анатоліївна КОНСТРУКТИВІЗМ ЯК УНІКАЛЬНЕ ЯВИЩЕ КУЛЬТУРИ.....	27
--	----

Будник Андрій Вікторович БАУГАУЗ І УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТРУКТИВІЗМ: СПІЛЬНЕ І ВІДМІННЕ У ВИДОВИЩНОМУ ПЛАКАТІ ТА ДИЗАЙНІ ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	32
---	----

Федак Анна Ярославівна УТОПІЧНА СКЛАДОВА ІДЕЙ БАУГАУЗ ТА АВАНГАРДУ.....	37
--	----

Чистіков Олексій Павлович ВИТОК ОСМИСЛЕННЯ КОЛЬОРУ: МИСТЕЦТВО УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ ТА БАУГАУЗА.....	40
---	----

Черкесова Інна Григорівна ЗНАЧЕННЯ ТЕОРІЇ КОЛЬОРУ ЙОГАННЕСА ІТТЕНА У СУЧАСНІЙ ДИЗАЙН-ОСВІТІ.....	45
--	----

Івашко Юлія Вадимівна, Чан Пен ЄВРОПЕЙСЬКІ АВАНГАРДНІ САДИ 1920-Х РР.....	51
Кисельова Катерина Олександрівна УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРД В ТЕАТРАЛЬНИХ ДЕКОРАЦІЯХ ТА КОСТЮМІ.....	53
Руденко Тетяна Валеріївна АВАНГАРДНИЙ ДИЗАЙН ВАДИМА МЕЛЛЕРА.....	59
Удріс Ірина Миколаївна ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОДНОГО ОБРАЗУ В ФЕШН- ІЛЮСТРАЦІЇ АР ДЕКО.....	65
Книжникова Софія Володимирівна КОНСТРУКТИВІЗМ У ВСТУПНИХ ТИТРАХ УКРАЇНСЬКИХ ФІЛЬМІВ 1920-30-х РОКІВ.....	71
Школьна Ольга Володимирівна БОЙЧУКІЗМ У МЕЖИГІРСЬКОМУ МИСТЕЦЬКО-КЕРАМІЧНОМУ ТЕХНІКУМІ-ІНСТИТУТІ ЯК ЯВИЩЕ АВАНГАРДНОГО ПОРЯДКУ..	78
Шрамко Тетяна Вікторівна АНІМАЛІСТИЧНІ ОБРАЗИ У МИСТЕЦТВІ УКРАЇНСЬКИХ АВАНГАРДИСТІВ.....	84
Одрехівський Роман Васильович РОЗВИТОК ЕТНОДИЗАЙНУ В ГАЛИЧИНІ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ).....	91
ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ІДЕЙ БАУГАУЗУ ТА КОНСТРУКТИВІЗМУ У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ ДИЗАЙНУ	
Литвиненко Наталія Миколаївна СПАДОК БАУГАУЗ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ.....	95
Божко Тетяна Олександрівна ВПЛИВ БАУГАУЗУ ТА КОНСТРУКТИВІЗМУ НА ФОРМУВАННЯ МОВИ СУЧАСНОЇ ІНФОГРАФІКИ.....	102

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПАРАДИГМИ БАУГАУЗУ ТА УКРАЇНСЬКОГО АВАНГАРДУ

УДК 76.021

БОЙЧУКІЗМ У МЕЖИГІРСЬКОМУ МИСТЕЦЬКО- КЕРАМІЧНОМУ ТЕХНІКУМІ-ІНСТИТУТІ ЯК ЯВИЩЕ АВАНГАРДНОГО ПОРЯДКУ

Школьна Ольга Володимирівна,
доктор мистецтвознавства,
професор,
професор кафедри образотворчого
мистецтва Інституту мистецтв
Київського університету імені
Бориса Грінченка.

Ключові слова: бойчукізм, авангард, Баухауз, Межигірський мистецько-керамічний технікум-інститут.

Початок ХХ ст. на теренах всієї Європи ознаменував зміну мистецьких моделей і форм художньої творчості. Серед інших визначних явищ доби авангардних течій 1920-х – початку 1930-х рр. виокремлюється український бойчукізм. Пов'язаний він був одночасно як зі спадком класичного мистецтва (візантизм, італійське Відродження, лінії неоруського варіанту модерну), так і з виразними імпульсами неопримітивізму, похідного з одного боку від народної творчості, а з іншого – від естетики нового пролетаризму, який вибухнув «гримучою сумішшю» фолкарту і прото-соцарту одночасно на кількох континентах (яскравим прикладом були паралелі у мексиканському мистецтві цього ж часу).

Для європейського модернізму період 1920-х рр. – це доба проживання ремінісценцій раціоналістичного та неофольклорного модерну, що органічно переростав в Ар деко (на теренах Німеччини, Австрії, Бельгії ці історичні стилі у показі автентичних

творів декоративно-прикладного мистецтва й окремих станкових полотен зазначеного часу не розділяють); рефлексій постімпресіонізму і фовізму (Франція), агітаційної графіки (Росія, частково Україна), плакату (Чехія, Австрія, Росія), кубізму (Іспанія, Франція), кубо-футуризму (Італія, Франція), експресіонізму (Німеччина, Польща, Франція, Італія), конструктивізму (Україна), бойчукізму (Україна), муралізму (Мексика, Росія) [3].

У всьому світі сьогодні відомі імена основоположників європейського модернізму, деякі з яких родом з Австрії та її колишніх територій (Чехії, Західної України, Угорщини, Польщі). Видатні без перебільшення митці Густав Клімт, Альфонс Муха, Амедео Мадільяні, Жозефіна Діндо, Олександр Архипенко, Казимир Малевич, Василь Єрмилов до цих пір до кінця не прожиті європейським споживачем, їх твори як справжні класичні шедеври бен-тежать глядача, вже 100 років актуальні у сувенірній продукції, інтер'єрних оздобах, сучасних подарункових виробах дизайну.

Останні троє з перелічених творців, що належать соціокультурному простору всього світу, і знаходилися під певним впливом Баугаузу [4], безумовно багато зробили саме як виразники українського духу. До когорти видатних митців доби авангарду серед вітчизняних художників також належать імена соратниці конструктивіста Василя Єрмилова і Михайла Бойчука – видатної скульпторки межі конструктивізму, авангарду [1] і Ар деко – Жозефіни Діндо, а також сподвижників Михайла Бойчука, які створили осередок кераміки за новими пластичними канонами у Межигір'ї під Києвом – Лева Крамаренка, Павла Іванченка, Пантелеймона Мусієнка, Івана Падалки, Дмитра Головка, Оксани Павленко, Василя Седляра [2].

Деякі з них запліднили осередок межигірської кераміки саме ідеями свого вчителя Михайла Бойчука про якісне смислове і сти-

лістичне оновлення мистецтва. Подружжя Василя Седляра і Оксани Павленко, що перейняли естафету керівництва межигірським технікумом від професора Київського художнього інституту Лева Крамаренка (колишнього викладача єдиної на теренах Російської імперії Глинської школи інструкторів керамічного виробництва), сприймали глину як новий матеріал для пластичних експериментів. Оскільки вони самі не гончарювали, то намагалися донести до своїх вихованців саме розуміння концепції нового мистецтва школи Михайла Бойчука.

Їх експерименти з графікою на кераміці намагалися переосмислити у наративних творах кшталту панно на тарелях і мисках талановитий митець-станковіст Іван Падалка (прийшов з 15-ма учнями з Миргородського художньо-керамічного технікуму імені М. В. Гоголя, де викладав керамічне малювання), майстер універсального творчого діапазону Пантелеймон Мусієнко, та гончарі-керамісти Павло Іванченко, який з Левом Крамаренком прийшов до Межигір'я з Глинська, і Дмитро Головка.

Особливого розвитку набули ідеї бойчукістів після європейських студій Василя Седляра та Івана Падалки музейних колекцій Німеччини, Франції, Італії, Австрії, що стали можливими за підтримки тодішнього ректора Київського художнього інституту Івана Врони. Серія творів «Європа», що стала творчим результатом цих відряджень, у 1928 р. побачила світ на виставці митців Асоціації революційного мистецтва України у Києві, та 1929 р. на виставці української гравюри і рисунку в Москві. І хоча наслідки успіху для плеяди бойчукістів були плачевні (більшість з них у 1930-х рр. було репресовано і розстріляно), проте, як художнє явище бойчукізм розвивався у кераміці Межигір'я, агітфаянсі Буд, Баранівки, осередках мистецької освіти по всій Україні, кореспондуючи з модер-

ністськими течіями сучасного мистецтва Австрії і Німеччини, Франції, Італії, Іспанії, Мексики.

«Європоцентрична» суміш авангарду, Ар деко і модернізму бойчукістів з елементами неофольклорної пролетарсько-селянської україніки стала приводом у радянський час для звинувачення у націоналізмі і гранично лівому формалізмі. Проте, з погляду відстані часу стає зрозуміло, що французькі фовісти, італійські експресіоністи й кубо-футуристи та їх українські і російські колеги (Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Казимир Малевич, Володимир Татлін, Кузьма Петров-Водкін), угорсько-австрійський художник Бела Уїтц, а також Михайло Бойчук і його школа та мексиканські муралісти працювали цілком у дусі розвитку європейського мистецтва доби 1910-х/1920-х – 1930-х рр., підсиленого флюїдами німецького Баугаузу та австрійської Віденської майстерні у межах руху «мистецтва та ремесла», творчість представників якого надалі запліднила мистецтво СРСР, Америки та Ізраїлю.

Список використаних джерел

1. Горбачов Д. Авангард. Українські художники першої третини ХХ ст. Київ: Мистецтво, 2017. 320 с.
2. Школьна О. Межигірський художно-керамічний технікум-інститут // Пам'ятки України. 2014. №9 (вересень). С. 60–65.
3. Campbell B. *Mexican murals in times of crisis*. Tucson, 2003. 343 p.: il.
4. Droste M. *Bauhaus. 1919–1933*. Hong Kong; Köln; Los Angeles; Madrid; Paris; Tokio: Taschen, 2011. 256 s.; il.

*Михайло Бойчук з учнями. "Лікне".
Розтиси Харківського Червонозоряного театру.*

*Іван Падалка.
Фотограф на селі. 1927 р.*

*Оксана Павленко. Хай
живе 8-ме березня. 1931 р*

*Казимир Малевич.
Врожай жита. 1912 р.*

Василь Седляр. Портрет Оксани Павленко. 1926 - 1927 рр.

Густав Клімт. Замок Каммер на озері Аттерзее. 1912 р.

Павло Іванченко. МХКТ, 1922 р.

Пантелеймон Мусієнко? МХКТ, 1922 р..

Хосе Ороско. Zapatista's Marching. 1931 р.

Павло Кузнецов. В степу за роботою. Стрижка овець. 1913 р.